

Blaž Mesec, Srečo Dragoš
Taksonomija oblik
neformalne pomoči

Zaradi terminološke jasnosti, zaradi pomembnosti področja neformalnih pomoči (v "naravnih" okoljih) in v raziskovalne namene predstavlja avtorja taksonomijo neformalne pomoči, kakršno sta izdelala na podlagi empirično zbranih podatkov z intervjuji, ki so jih opravile študentke VŠSD. Glavna kriterija predlagane taksonomije sta ustaljenost (normiranost) neformalnih pomoči in širina socialnega kroga, na katerega se ta ustaljenost nanaša. To taksonomijo v nadaljevanju primerjata z Webrovo tipologijo socialnih delovanj in z delitvijo družbenih dejavnosti po posameznih sektorjih (z vidika sistema blaginje). S to primerjavo opozarjata na razlike pri rabi raznovrstnih klasifikacij, zlasti glede razloga njihovega nastanka, glede predmeta, na katerega se nanašajo, glede kriterijev, ki jih uporabljajo, in glede namenov, ki si jih zastavljajo. Razlikovanje na tej ravni je pogoj za njihovo koristnost v socialnem delu.

Bernard Stritih
Iskanje novih možnosti pri
reševanju kompleksnih osebnih
in socialnih problemov

Avtor opozarja, da se je v zvezi z reševanjem osebnih ter socialnih problemov ljudi nujno odvrniti od tradicionalne epistemologije k načelom nove (nelinijske) epistemologije, tj., k načinu dela, pri katerem se zavestno odpovemo temu, da bi neki ekspert enoznačno definirali problem, stalno preverjamo konsenz med izvajalcem in prejemnikom pomoči, upoštevamo samopodobo prejemnika ter njegov odnosni sistem, pričakujemo nepričakovane zaplete oz. se odpovedujemo vsemu tistemu, kar vodi v vseobvladljivo (vsepredvidljivo) modernistično konstrukcijo "trde realnosti". Razliko med starim in novim pristopom k izvajanju pomoči avtor ponazori stremi možnimi modeli reševanja problemov, ki so kontinuum med tradicionalno ter sistemsko paradigmo človeške pomoči in

omogočajo procese avtopoeze, avtonomije in avtoreferenčnosti.

Vito Flaker
Duševno zdravje in socialno delo

Avtor najprej strnjeno prikaže zgodovinski razvoj obravnavanja duševnega zdravja in norosti, kot je potekal pri nas od 16. stol. pa do danes, iz česar je razvidna kontinuiteta zapiranja in izločanja, ki je ostala osnovna značilnost dela z obrobno in deviantno populacijo. V zvezi s področjem duševnega zdravja navede tri pristope (medikalizacija, upravljanje rizika, psihologizacija normalnosti), ki so pomembni tudi iz vidika socialnega dela. Poda okviren pregled zakonodaje v zvezi s tem področjem, prikaže statistične podatke o številu bolnišnic na Slovenskem, o poklicni strukturi zaposlenih, o pogostosti evidentiranih duševnih motenj, o razpredenosti organizacijske mreže itn., na koncu pa je opozori na nekatere probleme in protislovja nadaljnjega razvoja psihiatričnih ter socialnih služb sploh.

Bernard Stritih
Socialno delo s posamezniki in
družinami, ki imajo probleme
v zvezi z alkoholom

Namen prispevka je razlikovati medicinsko oz. psihiatrično delo z alkoholiki od pristopov, ki jih pri tem uporablja socialno delo. Avtor razloži etiologijo alkoholne odvisnosti s pomočjo mehanizma "povratne sprege" (G. Bateson), s tem povezane socialne vidike reševanja problemov pa pojasni s sistemsko teorijo in teorijo iger (E. Berne). Prednost sistemskega pristopa (za socialno delo) je v tem, da zanj enota preživetja ni individuum, ampak skupina, glavni problemi odvisnosti pa niso kemični ali fiziološki, temveč interakcijski - s scenarijem igre "alkoholik" pojasnjuje strukturo komunikacij in vlog, kakršna se oblikuje na podlagi zunanjih ali notranjih sistemskih (socialnih, osebnih) impulzov ali motenj in ki praviloma privede do ekscenčnih pojavov. Iz teh izhodišč so v nadaljevanju predstavljene pomembnejše tuje raziskave, katerih ugotovitve avtor poveže s

prikazom konkretnih tehnik socialnega dela na tem področju.

Darja Zaviršek

Nasilje kot del intimnosti, spolne zlorabe otrok in posilstva

Članek sestavljajo tri področja, ki so v teoriji in v praksi socialnega dela premalo upoštevana: področje nasilja nad ženskami in otroci v družini, spolne zlorabe otrok in posilstva. Povzročitelji omenjenih oblik nasilja so praviloma moški, kar dokazuje, da takov družini kot v širši družbi položaj moških in žensk ni enak. Socialno delo v Sloveniji tega dejstva praviloma ne upošteva, kar se kaže že v tem, da obravnava nasilje predvsem znotraj družinske problematike in ne tudi ločeno od nje. Avtorica predstavi nove načine reševanja teh problemov: zavetišča za pretepe ne ženske in otroke, delo z mrežami v primeru spolnih zlorab otroka, svetovalnice za posiljene ženske, mrežo zagovorniških služb za ženske ipd. Značilnost vseh teh služb je, da upoštevajo razlike med spoloma in neenake možnosti, ki jih imajo ženske in moški v vsakdanjem življenju. Gre za socialno delo, ki upošteva govorice spolov in je pozorno na drugačnosti in na razlike med nekoč homogeno definiranimi skupinami ljudi.

Andreja Kavar Vidmar
Brezposelnost

Po uvodni pojasnitvi pojma in vrst brezposelnosti navede avtorica definicijo brezposelne osebe, njeno opredelitev po Zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti ter statistični prikaz tega problema. Na podlagi 41 intervjujev z brezposelnimi nakaže njihov položaj in splošne značilnosti brezposelnih, izpostavi posebno ogrožene skupine in navaja njihovo lastno videnje tega problema z materialnega, emocionalnega in odnosnega vidika. Kar zadeva aktivnost brezposelnih pri reševanju problema, so prikazana njihova pričakovanja od zavoda za zaposlovanje in njihovo lastno iskanje zaposlitve ter različnih del, v tej zvezi pa tudi dejavnost centrov za socialno delo. Na koncu avtorica povzame probleme in izpostavi perspektive reševanja brezposelnosti, zlasti z vidika socialnega dela.

Andreja Kavar Vidmar

Republiški zavod za zaposlovanje

Avtorica najprej poda kratek pregled zaposlovanja in zavarovanja za primer brezposelnosti v Sloveniji in navede pravno ureditev tega področja. V nadaljevanju prikaže naloge Republiškega zavoda za zaposlovanje - posredovanje zaposlitve in dela, dajatve in storitve za primer brezposelnosti, politiko zaposlovanja, javna dela, štipendiranje - ter opiše potek in način dela z brezposelnimi. Prikaz sklence z opisom organizacijske mreže in kadrovske strukture tega zavoda oz. njegovih območnih enot in izpostav, na koncu pa izpostavi probleme in perspektive take organiziranosti - zlasti potrebo po socialnem delu v zvezi z brezposelnostjo. To sicer ni v pristojnosti Republiškega zavoda, je pa na tem področju ta dejavnost nujna in jo lahko razvijejo druge (obstoječe) socialne ustanove.

Nada Turnšek
Socialne funkcije vrtcev

Avtorica pregleda koncept podružbljanja vzgoje in varstva predšolskih otrok (kot osrednjega socialnopolitičnega cilja ter ideološke norme preteklega režima) glede na kriterije dosežene socialne enakosti, ki so razvidni (a) iz deleža vključenosti otrok v te ustanove, (b) iz dostopnosti vrtcev predšolskim otrokom ne glede na (ne)razvitost, (ne)urbaniziranost, (ne)zaposlenost regij, iz katerih prihajajo, (c) iz vključevanja otrok ne glede na socialne karakteristike njihovih družin. Na podlagi statističnih podatkov izpostavi krizo tega modela, ki je skušal doseči cilje zlasti s širitvijo mreže vrtcev, kar je posredno doseglo nasprotno učinke. Rešitve vidi avtorica na dveh ravneh: v demokratizaciji na makro ravni (pluralni model sektorjev) in zlasti v spremembah na mikro ravni (med udeleženci varstva v ustanovah).

Pavla Rapoša Tajnšek
Skupnostno socialno delo in skupnostna usmeritev v praksi socialnega dela v Sloveniji

V prvem delu prispevka je opozorjeno na prenos reševanja socialnih problemov z državnega na lokalni nivo ter vzporedno s tem na vse večji pomen skupnega življenja.

skega okolja (oz. sveta) za skupnostno metodo v socialnem delu. V tej zvezi avtorica pokaže na razlike med skupnostnim delom in skupnostnim pristopom, kot tudi med organiziranjem skupnosti, skupnostnim planiranjem in skupnostno akcijo. V drugem delu podaja pregled razvoja socialnega skupnostnega dela v Sloveniji in njegove perspektive v novem (pluralnem) sistemu socialne blaginje, tretji del pa razvršča obstoječe oblike skupnostnega dela pri nas z vidika nekaj značilnih kategorij (glede na problemsko področje oz. populacijo, glede na način organiziranosti, institucionalnost ter alternativnost projektov ipd.) ter prikaže dejavnost centrov za socialno delo v te vrste dejavnosti.

Srečo Dragoš Vprašanje klošarjev

Po uvodni opredelitvi pojma "klošar" poda avtor kratek zgodovinski pregled tega pojava, s poudarkom na njegovi pravno-normativni reguliranosti za slovensko področje od konca prejšnjega stoletja do danes. Temu sledi opis ljubljanskega Zavetišča za brezdomce, ustanovljenega v okviru Centra za socialno delo (Ljubljana Center) leta 1989. Dejavnosti Zavetišča so prikazane z vidika uspešnosti in učinkovitosti: medtem ko je učinkovitost zelo dobra, je uspešnost komaj še zadovoljiva. Na koncu so prikazani podatki o razširjenosti te problematike po Sloveniji (izven Ljubljane), kakor jo vidijo na Centrih za socialno delo. Iz podatkov (dobljenih v razgovorih s ključnimi delavci in delavkami na Centrih) je razvidno, da obseg klošarstva ni zaskrbljujoče velik, da pa je dejavnost CSD v zvezi s tem enolična.

Srečo Dragoš Karitas na Slovenskem

Naslovna tema je obravnavana na dveh ravneh, načelno in glede na socialne koncepte, kakršni se pojavljajo v novejši slovenski zgodovini. Zato se avtor v prvem delu prispevka loteva vprašanja, kaj karitas izvirno sploh pomeni za krščansko vero, na kakšni etiki temelji, kakšen je njegov socialno-zgodovinski pomen in kakšna je vloga karitasa z vidika današnjih družbenih razmer. V drugem delu pa gre za prikaz različnih konceptov o urejenosti celotne družbe, kakor

so jih (od konca prejšnjega stoletja) formulirali vidnejši slovenski katoliški avtorji. Avtor primerja poudarek, ki so ga ti akterji v okviru svojih konceptov pripisovali karitasu, s tem, kako obravnavajo druga pomembna področja, iz te primerjave pa se pokaže, da družbena vloga karitasa ne more biti sporna zaradi njegove teleološke usmerjenosti, pač pa so sporni socialno-politični koncepti, ki karitasu pripisujejo neustrezne družbene funkcije.

Tone Kikelj et al. Cerkvena dobrodelnost na Slovenskem 1991

Podana je podrobna evidenca razvejane dobrodelnosti cerkva na Slovenskem in zgoščen opis njihovih posameznih dejavnosti in organizacijskih oblik. Avtor najprej prikaže zgodovino cerkvene dobrodelnosti pri nas, potem pa navede organizacijske oblike te dejavnosti v novejšem času (1991). Opozori na raznovrstnost karitativnih dejavnosti v okviru katoliške cerkve, na podobne dejavnosti, ki jih izvajajo druge verske skupnosti v Ljubljani, in na navzočnost mednarodnih karitativnih dejavnosti v slovenskem prostoru. Pri vsaki od teh oblik so podani osnovni podatki o njihovi vsebinski usmerjenosti, času nastanka in razširjenosti, na koncu pa so navedeni viri, ki dejavnosti podrobneje opisujejo.